Riksdagens protokoll 1990/91:4

Torsdagen den 4 oktober

Kl. 14.30–14.49

Protokoll 1990/91:4

1 § Anmälan av partigruppernas företrädare i talmanskonferensen

Talmannen meddelade att partigrupperna, med stöd av 1 kap. 7 § och 7 kap. 12 § riksdagsordningen, till honom anmält följande personer att utgöra partiernas företrädare i talmanskonferensen:

Jan Bergqvist (s)
Lars Tobisson (m)
Birgit Friggebo (fp)
Gunnar Björk (c)
Bo Hammar (v)
Inger Schörling (mp)

Till suppleanter hade nominerats:

Marianne Stålberg (s)
Anders Björck (m)
Kerstin Ekman (fp)
Görel Thurdin (c)
Bertil Måbrink (v)
Claes Roxbergh (mp)

Talmannen förklarade de anmälda personerna utsedda till partigruppsföreträdare och suppleanter i talmanskonferensen för tiden till dess nästa lagtima riksmöte började.

2 § Avsägelser

Talmannen anmälde att avsägelser inkommit enligt följande:

Inger Schörling (mp) från uppdragen som ledamot i justitieutskottet samt som suppleant i lagutskottet och trafikutskottet,
Christina Pettersson (s) från uppdraget som ledamot i socialförsäkringsutskottet,

Åsa Domeij (mp) från uppdraget som ledamot i jordbruksutskottet,
Marianne Samuelsson (mp) från uppdragen som suppleant i finansutskottet och jordbruksutskottet samt som suppleant i riksdagens förvaltningsstyrelse,
Krister Skånberg (mp) från uppdragen som suppleant i skatteutskottet, utrikesutskottet, socialförsäkringsutskottet och bostadsutskottet,
Anita Stenberg (mp) från uppdraget som suppleant i justitieutskottet,
Kent Lundgren (mp) från uppdraget som suppleant i lagutskottet samt
Gösta Lyngå (mp) från uppdraget som suppleant i utbildningsutskottet.

Dessa framställningar bifölls av kammaren.

3 § Anmälan om kompletteringsval till utskott, m.m.

Talmannen meddelade

dels att socialdemokratiska riksdagsgruppen på grund av uppkomna vakanser anmält följande nya representanter, nämligen Margareta Persson som ledamot i socialförsäkringsutskottet, Kaj Larsson som ledamot i jordbruksutskottet, Christina Pettersson som suppleant i socialförsäkringsutskottet, Dag Ericson som suppleant i jordbruksutskottet och Ines Uusmann som suppleant i arbetsmarknadsutskottet,

dels att socialdemokratiska riksdagsgruppen som suppleant i skatte- och bostadsutskotten under Gunnar Nilssons ledighet anmält hans ersättare Lilian Svensson,

dels att miljöpartiet de grönas riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält följande nya representanter, nämligen Krister Skånberg som ledamot i justitieutskottet, Marianne Samuelsson som ledamot i jordbruksutskottet, Anita Stenberg som suppleant i finansutskottet, Lars Norberg som suppleant i skatteutskottet, Inger Schörling som suppleant i justitie- och utrikesutskotten, Carl Frick som suppleant i justitieutskottet, Gösta Lyngå som suppleant i lag- och socialförsäkringsutskotten, Kaj Nilsson som suppleant i lagutskottet, Hans Leghammar som suppleant i utbildningsutskottet, Åsa Domeij som suppleant i trafik- och jordbruksutskotten, Claes Roxbergh som suppleant i bostadsutskottet samt Kjell Dahlström som suppleant i riksdagens förvaltningsstyrelse.

Talmannen förklarade utsedda till

ledamot i justitieutskottet
Krister Skånberg (mp)

ledamot i socialförsäkringsutskottet
Margareta Persson (s)

ledamöter i jordbruksutskottet
Kaj Larsson (s)
Marianne Samuelsson (mp)

suppleant i finansutskottet
Anita Stenberg (mp)

suppleanter i skatteutskottet
Lilian Svensson (s)
Lars Norberg (mp)

suppleanter i justitieutskottet
Inger Schörling (mp)
Carl Frick (mp)

suppleanter i lagutskottet
Kaj Nilsson (mp)
Gösta Lyngå (mp)

suppleant i utrikesutskottet
Inger Schörling (mp)

suppleanter i socialförsäkringsutskottet
Christina Pettersson (s)
Gösta Lyngå (mp)

suppleant i utbildningsutskottet
Hans Leghammar (mp)

suppleant i trafikutskottet
Åsa Domeij (mp)

suppleanter i jordbruksutskottet
Dag Ericson (s)
Åsa Domeij (mp)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Ines Uusmann (s)

suppleanter i bostadsutskottet
Lilian Svensson (s)
Claes Roxbergh (mp)

suppleant i riksdagens förvaltningsstyrelse
Kjell Dahlström (mp)

4 § Anmälan om ny ordförande i finansutskottet

Talmannen anmälde att finansutskottet till ny ordförande efter Anna-Greta Leijon utsett *Hans Gustafsson* (s).

5 § Ledigheter

Talmannen meddelade att följande ledamöter ansökt om ledighet för FN-uppdrag:

Karl-Göran Biörsmark (fp) under tiden den 12 oktober – den 11 november,
Elving Andersson (c) under tiden den 13 oktober – den 12 november och
Gösta Lyngå (mp) under tiden den 15 oktober – den 15 november.

Kammaren biföll dessa framställningar.

Talmannen anmälde att följande ersättare skulle tjänstgöra, nämligen

Börje Stensson (fp) för Karl-Göran Biörsmark,
Eva Rydén (c) för Elving Andersson och
Ulf Löfgren (mp) för Gösta Lyngå.

6 § Information från regeringen om katastrofinsatser och långsiktigt biståndssamarbete med Namibia

Anf. 1 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Jag vill informera riksdagen om de beslut som regeringen i dag fattat avseende insatser i Mellanöstern, Moçambique och Namibia.

Svenska röda korset har än en gång hemställt om bidrag för att kunna fortsätta repatriering med flyg av gästarbetare. Gästarbetarna kommer från krisområdet Gulfen och befinner sig nu i Jordanien. Regeringen har i dag beslutat ge Röda korset ytterligare 20 milj.kr. för att repatriera lankesiska medborgare från Jordanien hem till Sri Lanka.

I och med dagens beslut har Sverige sammanlagt bidragit med 120 milj.kr., vilket är ungefär 10 % av den sammanlagda humanitära insatsen i området.

Tyvärr är det inte enbart i Mellanöstern som människor lider till följd av kriser. I Moçambique lider en stor del av befolkningen stor brist på mat och förnödenheter främst på grund av att befolkningen drabbats av väpnade aktioner. Regeringen har i dag beslutat ge Moçambique 50 milj.kr. i katastrofbistånd.

Det svenska stödet är en del i en stor internationell hjälpinsats för ca 1,6 miljoner människor. Det innebär bl.a. inköp av lastfordon som lättare skall kunna transportera ut mat och förnödenheter till befolkningen. Vidare ingår det särskild barnkost såsom mjölk, matolja och socker samt barnkläder.

Herr talman! Barn är en särskilt utsatt grupp i katastrofsituationer, vilket bl.a. klargjordes under helgens toppmöte i New York. FNs barnfond, Unicef, uträttar ett mycket berömvärt arbete bland barn i världen. Sverige är en av de största bidragsgivarna till Unicef. Regeringen har i dag beslutat bidra med ytterligare sammanlagt nära 30 milj.kr. till Unicef för två särskilda program i Moçambique och Sudan.

I Moçambique handlar det om insatser för att hjälpa förskolebarn som

drabbats av kriget. Det kan ske genom att t.ex. stödja förskolor i internflyktingläger och krigsdrabbade områden.

Dessutom ingår ett särskilt vattenprogram i Sofalaprovinsen. Detta program avser att ge dricksvatten i områden där befolkningen ökat starkt på grund av säkerhetsläget.

I Sudan pågår den s.k. Operation Lifeline. Inbördeskriget i Sudan har gjort ca 3 miljoner människor till internflyktingar. Dessa är beroende av utländskt stöd.

I den nu aktuella insatsen vänder sig Unicef i första hand till barn och mödrar med ett brett program för att ge hjälp till självhjälp för överlevnad.

Avslutningsvis vill jag informera om det första regeringsbeslutet när det gäller det långsiktiga biståndssamarbetet med Namibia.

I våras beslutade riksdagen att göra Namibia till ett programland med en landram för innevarande budgetår om 100 milj.kr.

Inom kort kommer avtal att slutas med den namibiska regeringen om hur landramen skall användas. Avsikten är att utnyttja ungefär hälften, dvs. 50 milj. kr., till insatser av mer kortsiktig och akut karaktär som betingas av Namibias speciella situation med Sydafrika och apartheidsystemet så nära i tid och rum. Exempel på sådana insatser är stöd för att upprätta en centralbank i landet, stöd till sysselsättningsskapande åtgärder och till sektorerna bostäder, jordbruk och vatten, hälsovård samt undervisning. Medel avsätts också bl.a. till en personal- och konsultfond.

Den andra hälften av landramen är tänkt att utnyttjas inom de områden där vi, i enlighet med en nordisk arbetsfördelning, ser ett mer långsiktigt samarbete, dvs. främst inom sektorerna transport och kommunikationer samt utbildning.

Anf. 2 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Herr talman! Det är välkomna besked som vi får från biståndsministern. Jag tänkte närmast beröra Moçambique och Namibia.

Moçambique är ett hårt drabbat land. Jag skulle nu vilja fråga: Hur kommer denna hjälp att gå fram till Moçambiques folk? Det är fråga om ett stort område, och efter vad jag har förstått lider man nöd i stora delar. Kommer hjälpen att koncentreras till något speciellt område, eller tänker man gå ut med hjälpinsatser till hela Moçambique?

När det gäller Namibia är det viktigt att hjälpen kommer i gång mycket snabbt. Förväntningarna där nere är stora. Jag skulle vilja veta hur långt man har kommit i planeringen när det gäller att realisera den långsiktiga hjälp som byggs upp. Hur pass lång tid räknar man med att det skall ta innan man kan se konkreta resultat?

Anf. 3 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Biståndsministern! Jag vill fråga om de medel som avsätts för katastrofbiståndet går utöver den ordinarie biståndsbudgeten eller om den beredskapen redan finns i budgeten. Det är min första fråga.

De olika delprojekt som biståndsministern har redogjort för förefaller vara oerhört angelägna. Jag vill då fråga: Vilka möjligheter finns det för regeringen att under hösten återkomma för att ge ytterligare katrastrofbistånd

eller mer långsiktigt bistånd till andra ändamål än dem som biståndsministern nu har räknat upp?

Anf. 4 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Jag skulle vilja fråga Lena Hjelm-Wallén hur hon ser på situationen i Cambodja och hur hon bedömer möjligheterna till ett utökat humanitärt bistånd till Cambodja.

Efter ett besked från SIDA har jag förstått att regeringen inte vill ge direkt hjälp till Cambodja i den del som rör avmineringen utan att hjälpen i stället skall gå via FN. Detta är ju en mycket viktig fråga, eftersom massvis med människor ständigt dör på grund av att de går på minor.

Kan Lena Hjelm-Wallén säga något om hur hon uppfattar att FN kommer att organisera denna hjälp, och hur skall i så fall Sverige kunna bistå i den delen?

Anf. 5 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag vill med anledning av de långsiktiga insatserna i Namibia fråga biståndsministern om regeringen framställer önskemål om att man på lång sikt eftersträvar en demokratisk utveckling i landet.

Anf. 6 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Låt mig börja med Eva Zetterbergs mer övergripande fråga om varifrån pengarna tas. Pengarna tas från den post för katastrofbistånd som finns inom biståndsramen. Denna post är på nästan 850 milj. kr., men dess värre är situationen i världen sådan att en stor del av denna summa nu har tagits i anspråk.

Det finns ändå medel kvar, och vi kommer således att kunna göra ytterligare insatser, inte minst vad gäller de länder som drabbas av krisen i Gulfen. Det gäller både frontstaterna i krisområdet och de länder varifrån gästarbetare nu vänder tillbaka.

Moçambique, som Karl-Göran Biörsmark frågade om, är förvisso ett mycket stort land. Även om den summa pengar jag i dag redovisar är stor, så räcker det inte i hela landet, utan det handlar om vissa speciella regioner. Jag nämnde Sofala specifikt, eftersom det där rör sig om en vatteninsats som geografiskt är ganska begränsad.

I övrigt är det fråga om dels Unicef-programmet, som också rör vissa regioner i landet, dels det allmänna stödprogrammet, som en ordentlig katastrofenhet i Moçambique redan arbetar med. Där handlar det nu i första hand om att med resurser för transporter se till att hjälpen verkligen kommer fram. Detta har nämligen varit en stor svårighet under hela perioden med hjälpinsatser i Moçambique. Det är alltså transportinsatsen och inte något annat som där är det svåra.

I Namibia består hjälpen som jag sade av två delar. Den ena är det akuta stödet, som behövs eftersom den nya regeringen nu måste klara så många saker på en gång. Jag tror att de snabba insatserna från svensk sida där är mycket mycket välkomna.

Samtidigt är vi måna om att även dra upp riktlinjerna för det mer långsiktiga samarbetet. På detta område går förberedelsearbetet vad gäller under-

visningssektorerna och transport-kommunikationer mycket bra. Vi talar precis samma språk och vet var vi har varandra. Detta beror naturligtvis också på ett långvarigt samarbete under den tid då många av dem som nu sitter i regeringen var engagerade i SWAPO och på det sättet hade nära kontakt med oss.

Det är, Hugo Hegeland, självklart att frågan om demokrati i ett land sätts upp som mål vid varje förhandling som vi har med olika länder. Detta gäller exempelvis i förhandlingen med den namibiska regeringen om ett nytt avtal. Där finns det självfallet med en instruktion om att frågan om mänskliga rättigheter och demokrati skall tas upp. Namibia lever upp till dessa mål mycket bättre än många andra länder i Afrika, men likväl finns det även där saker och ting att diskutera, och det kommer också förhandlarna att göra.

Vi förbereder just nu inom u-avdelningen på utrikesdepartementet en insats för Cambodja. Arbetet är inte färdigt, så jag kan inte presentera det i dag, men en redovisning kommer inom kort. Denna insats kommer att innebära ett ökat stöd i Cambodja. Jag kan i dag inte gå in på detaljerna, eftersom det fortfarande är ett förberedande arbete.

Utöver detta måste vi ha en viss beredskap för det som kan inträffa, nämligen en fredsuppgörelse "på riktigt", och vi måste ha möjligheter till ett ordentligt återuppbyggnadsarbete inne i Cambodja. Detta måste emellertid göras inom det stora "FN-paraplyet", och så långt har det hela dess värre inte kommit ännu. Men vi utgår från att någonting sådant skall komma ganska snart.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
1990/91:8 till lagutskottet

8 § Beslut om förkortad motionstid för proposition 1990/91:12

Föredrogs och hänvisades
proposition
1990/91:12 till lagutskottet.

Beträffande denna proposition hade regeringen föreslagit att riksdagen skulle besluta att motionstiden förkortades till tre dagar.

Kammaren beslöt förkorta motionstiden till att utgå måndagen den 8 oktober.

9 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
proposition
1990/91:19 till skatteutskottet

Motion
1990/91:Sk1 till skatteutskottet

10 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
1990/91:24 Ändring av gräns för finansieringsåtaganden för Fonden för svensk-norskt industriellt samarbete

Motionerna
1990/91:Sk2 av Carl Bildt m.fl. (m) om sänkt bensinskatt (väckt med anledning av händelse av större vikt)

med anledning av prop. 1989/90:157 Regionala fackliga förtroendemän
1990/91:A1 av Sven-Åke Nygårds m.fl. (s)
1990/91:A2 av Karl-Erik Persson m.fl. (v)
1990/91:A3 av Elver Jonsson m.fl. (fp)
1990/91:A4 av Sonja Rembo m.fl. (m)
1990/91:A5 av Börje Hörnlund m.fl. (c)

med anledning av prop. 1989/90:158 Utvidgad rätt till målsägandebiträde, m.m.
1990/91:Ju1 av Ingbritt Irhammar m.fl. (c)
1990/91:Ju2 av Bengt Harding Olson (fp)
1990/91:Ju3 av Krister Skånberg m.fl. (mp)
1990/91:Ju4 av Britta Bjelle m.fl. (fp)

med anledning av prop. 1989/90:160 Avskaffande av medborgarskapskrav i aktiebolagslagen (1975:1385) m.m.
1990/91:L1 av Allan Ekström (m)
1990/91:L2 av Elisabet Franzén m.fl. (mp)

med anledning av förslag 1989/90:17 Riksdagens revisorers förslag angående koncessionsavtalet om linjesjötrafik på Gotland
1990/91:T1 av Jerry Martinger (m)
1990/91:T2 av Gunhild Bolander (c)

11 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställts

1990/91:30 av tredje vice talman *Bertil Fiskesjö* (c) till socialministern om förbud mot amalgam:

Amalgam – en legering av kvicksilver och andra metaller – har länge använts som tandlagningsmaterial. Det har ansetts vara effektivt och riskfritt. Denna uppfattning har också präglat ansvariga myndigheters, t.ex. socialstyrelsens, inställning.

Denna uppfattning har dock ifrågasatts av många bedömare, såväl forskare som lekmän. Ett stort antal tandvårdspatienter, som dock har haft mycket svårt att bli tagna på allvar, har också ansett att amalgamet har gett dem skador av olika slag.

Det är allmänt erkänt att kvicksilver är en mycket giftig metall, som redan i små doser kan ha skadlig inverkan på kroppens funktioner. Många allvarliga skador, som kan härledas till kvicksilver har också påvisats. Detta har lett till långtgående restriktioner för användning av kvicksilver och för omhändertagandet av kvicksilverhaltigt avfall.

Användningen av amalgam som tandlagningsmaterial är dock fortfarande tillåten, trots att alltfler forskningsrapporter övertygande visat att amalgamet inte alls är så stabilt som förespråkarna av användningen hävdat.

Amalgamet är i själva verket utsatt för kontinuerlig korrosion. Det innebär bl.a. att kvicksilver frigörs och transporteras vidare till olika kroppsorgan, t.ex. hjärnan. Detta bestyrks ytterligare av färska forskningsrapporter. Dessa visar också att inte enbart tandvårdspatienter är utsatta för detta läckage. Även tandvårdspersonalen, som har att hantera amalgamet, är utsatt för risker. Undersökningar har visat, att de som sysslar med amalgam har förhöjda halter av kvicksilver.

I riksdagen har flera initiativ tagits för att få bort amalgamet som tandlagningsmaterial. Jag hänvisar bl.a. till min egen motion 1987/88:So403. Dessa initiativ har dock avvisats av bl.a. regeringen och dess företrädare i riksdagen.

Med hänvisning till vad som sagts ovan vill jag till socialministern ställa följande fråga:

Avser socialministern, bl.a. med anledning av de nya forskningsrapporterna, ta något initiativ som kan leda till att amalgam inte längre får användas som tandlagningsmaterial?

1990/91:31 av *Kjell Ericsson* (c) till jordbruksministern om jordbruket i norra Sverige:

Den 9 juni 1990 beslutade riksdagen om en ny jordbrukspolitik. Grunddragen i den nya politiken är marknadsanpassning och avreglering. Jordbruket i de sju skogslänen skulle dock i princip undantas från den produktionsanpassning som följer av den livsmedelspolitiska reformen. Prisstödet till norra Sverige skulle därför ses över för att upprätthålla lönsamheten. Jordbruksministern har även angivit att lönsamheten för jordbruket i norra Sverige ej skall tillåtas försämras i någon nämnvärd grad.

Av utskottets överväganden kan man även utläsa att jordbruket i norra Sverige har en särskild regionalpolitisk betydelse som grundar sig på den mångfald av värden som näringen och dess verksamhet förknippas med. Jordbruket bidrar, förutom med den grundläggande produktionen av livsmedel, till att upprätthålla sysselsättning, befolkning och samhällsstruktur i dessa delar av landet. Jordbruket är betydelsefullt för livsmedelsberedskapen och har därutöver en viktig roll för att bevara landskapsbilden och de kulturella värden som hör samman därmed.

Jordbruksnämnden har också erhållit regeringens uppdrag att lämna förslag på hur det särskilda prisstödet till jordbruket i norra Sverige skall utformas för att det skall vara möjligt att bibehålla jordbruket i dessa delar av landet.

Utskottet konstaterade därför att den samlade satsning som föreslagits för jordbruket i norra Sverige skulle få till följd att näringens lönsamhet höjs och att dess utövare finner arbetsro.

Trots alla positiva uttalanden har dock lönsamheten för jordbruket i norra Sverige försämrats. Dels har mjölkpriset sjunkit, dels kompenserar det kobidrag som införts inte på långt när sänkningen av mjölkpriset. Sedan har också slaktdjursavgifterna för att finansiera omställningen kraftigt höjts. Detta gör att jordbruket i norra Sverige håller på att avställas i stället för att utvecklas.

Med anledning av vad som ovan framförts vill jag ställa följande frågor till jordbruksministern:

1. När kommer jordbruksnämnden att presentera förslag på åtgärder som är ägnade att förbättra lönsamheten för jordbruket i norra Sverige?
2. Skall slaktdjursavgifterna för omställningen av jordbruket även drabba jordbruket i norra Sverige?

den 4 oktober

1990/91:32 av *Martin Olsson* (c) till justitieministern om ett sameting:

I september 1982 fastställde regeringen Fälldin direktiv för samerättsutredningen. På grund av regeringsskiftet blev inte utredningen tillsatt förrän våren 1983. Direktiven innebar att utredningen – mot bakgrund av samernas ställning som en urbefolkning som blivit minoritet i sitt område – skulle göra en genomgång av vilka särskilda behov som kan härledas ur samernas speciella ställning i vårt land. Utifrån folkrätten skulle utredningen även se över vilka skyldigheter det svenska samhället har emot samerna.

Mot bakgrund av dessa förhållanden skulle utredningen pröva tre för samerna viktiga frågor, nämligen dels utreda möjligheterna att stärka samernas rättsliga ställning i frågor om rennäringen, dels överväga behovet av inrättande av ett folkvalt samiskt organ, dels även föreslå åtgärder för att stärka det samiska språkets ställning.

I sitt delbetänkande 1986 analyserade utredningen samernas folkrättsliga ställning och i sitt huvudbetänkande, avgivet i juni 1989, föreslog utredningen dels ändringar i rennäringslagen och några andra lagar för att stärka rennäringens ställning gentemot motstående intressen, dels inrättande av ett

av samerna valt organ – sameting – och en samelag samt ett tillägg till regeringsformen om samernas särskilda ställning i egenskap av urbefolkning.

Utredningens förslag om stärkande av rennäringens rättsliga ställning har, tillsammans med annat utredningsmaterial, utgjort underlag för regeringens nyligen avlämnade propositioner om skogsbruket i fjällnära skogar och om ändringar i rennäringslagen m.m.

Regeringen lade inte samtidigt fram någon proposition med förslag till sameting, samelag och grundlagstillägg. Detta omöjliggör – åtminstone för en tid – ett genomförande av utredningens förslag om sammankoppling mellan skyddet för rennäringen i rennäringslagen och skogsvårdslagen med sametinget och dess uppgifter. Genom detta förslag från utredningen skulle sametinget – utöver övriga uppgifter – få bedöma kontroversiella skogsavverkningar ur allmän samisk synpunkt. Riksdagen förhindras att ta ställning till ett samlat förslag om samepolitiken, eftersom regeringen valt att inte lägga fram en sådan proposition samtidigt med de nyligen avlämnade propositionerna om skogsbruket i fjällnära skogar och om ändringar i rennäringslagen m.m. Detta förfarande är djupt beklagligt.

Inte heller i den propositionsförteckning som regeringen lämnade vid riksmötets öppnande anges att någon proposition med förslag om sameting skall avlämnas i höst. Det är mycket illavarslande att regeringen ännu inte synes vara beredd att lägga fram en proposition om inrättande av ett sameting, eftersom förseningen torde omöjliggöra att val till det första sametinget kan hållas samtidigt som kyrkofullmäktigevalet i oktober 1991 såsom utredningen föreslagit. Utredningens förslag om samelag innehöll främst regler för sametinget, varför samelag och sameting är intimt förknippade. Grundlagstillägget är däremot fristående och skulle på ett markant sätt visa det svenska samhällets ansvar för samerna och deras kultur i vid bemärkelse.

Som jag nämnt avlämnades utredningens betänkande i juni 1989. Remisstiden utgick den 30 september samma år. Vad gällde inrättande av sameting tillstyrkes utredningens förslag av de flesta remissinstanser. Både med hänsyn till remissinstansernas positiva bedömning och de tidpunkter då betänkandet och remissyttrandena förelåg, borde det ha varit möjligt för regeringen att framlägga en proposition i sådan tid att riksdagen kunnat fatta beslut våren 1990. När detta inte möjliggjordes borde det – om regeringen verkligen avser att medverka till att ett sameting inrättas – ha varit självklart för regeringen att lägga fram en proposition vid detta riksmötes inledning så att riksdagen kunde ha fattat beslut i god tid före årsskiftet.

Innan jag går in ytterligare på frågan om vilken tid som fordras mellan ett riksdagsbeslut och det första valet till sameting, vill jag erinra något om utredningens motiv för inrättande av ett sameting och om valsätt m.m.

Bakgrunden till utredningens förslag om inrättande av ett sameparlament var självfallet direktiven men också att samtliga i utredningen – både samer och icke-samer – blev överens om vikten av ett folkvalt samiskt organ som kan företräda samerna gentemot det svenska samhället och som kan handha vissa frågor som gäller samerna samt bevaka samiska rättigheter och intressen när det gäller mark och vatten och delta i den övergripande samhällsplaneringen.

Ett representativt, folkvalt samiskt organ skulle innebära ett erkännande

av samernas status och en ökad identitetskänsla och känsla av gemenskap för samerna. Antalet ledamöter föreslogs vara 31, vilket motsvarar det lägsta antalet i en kommunfullmäktigeförsamling.

I Finland har det sedan många år funnits ett sameparlament, och i Norge har man infört ett sameparlament, vilket hade sitt första sammanträde hösten 1989. Det norska sametinget motsvarar i hög grad det som föreslogs av samerättsutredningen. Införs inte ett sameparlament i Sverige kommer, som jag framhöll i interpellationsdebatten den 22 mars i år, samerna i vårt land att bli de enda – förutom samerna i Sovjetunionen – som saknar ett folkvalt organ.

Flera förhållanden gör att det är viktigt att beslutet om sameting fattas långt innan det första valet hålls. Den röstlängd som skall upprättas skall bygga på anmälan från de samer som vill bli uppförda på röstlängden. För att få huvuddelen av samerna att anmäla sig till röstlängden fordras sannolikt ett omfattande informationsarbete både från samhällets och de samiska organisationernas sida. Även kandidatnomineringen inom samiska organisationer och grupperingar måste få ta skälig tid och skall, liksom fastställande av röstlängd, ske tillräckligt lång tid före valet. Det är av största betydelse att det första valet till sametinget förbereds så att man kan räkna med ett stort valdeltagande och sametinget därigenom blir det representativa organ som det är avsett att bli. Ett alltför sent fattat riksdagsbeslut om inrättande av sametinget leder till för kort förberedelsetid för valet, vilket bl.a. kan medföra ett lågt valdeltagande.

Ett annat förhållande som gör det nödvändigt att beslutet fattas långt innan sametinget skall inleda sin verksamhet, är den tid som fordras för ordnande av lokaler och anställande av personal.

Det är väsentligt att justitieministern för riksdagen redovisar skälen till den stora förseningen med en proposition om inrättande av sameting samt om regeringen avser eller inte avser att ge samerna i vårt land ett folkvalt organ motsvarande det som införts i våra båda grannländer med samisk befolkning.

I sitt interpellationssvar den 22 mars angav justitieministern att bl.a. kostnadsfrågan behövde utredas ytterligare. Statsfinansiella skäl får enligt min mening inte vara ett motiv som talar mot inrättande av ett sameting, vilket är ett viktigt led i strävandena att utveckla demokratin och att ge vår inhemska minoritetsbefolkning ökade möjligheter att hävda sina intressen och bevara och utveckla sin kultur i vid bemärkelse.

Jag vill mot bakgrund av det anförda ställa följande fråga till justitieministern:

Avser regeringen att lägga fram en proposition med förslag om inrättande av ett sameting, och i så fall när?

1990/91:33 av *Börje Hörnlund* (c) till arbetsmarknadsministern om arbetsmarknaden i Västerbottens län:

Den s.k. Rehnbergkommissionen har i en skrivelse till arbetsmarknadens parter bl.a. redovisat det ekonomiska läget och den väntade utvecklingen inom ekonomin och arbetsmarknaden.

Av skrivelsen framgår att nedgången i konjunkturen bl.a. medfört att arbetslösheten stiger och antalet nyanmälningar av lediga platser minskar. Under perioden juni–augusti varslades 10 500 personer om permittering eller avsked.

Rehnbergkommissionen konstaterar vidare bl.a. att försämringarna på arbetsmarknaden kommer att bli störst för dem som "bor utanför de expansiva områdena".

Detta bekräftas också klart av länsarbetsnämndens prognos för arbetsmarknadsutvecklingen i Västerbottens län under 1991. Utvecklingen bedöms bl.a. medföra fler arbetslösa – en utveckling som främst kommer att drabba kvinnor, ungdomar och flyktingar. Försämringarna i konjunkturen bedöms också drabba inlandet betydligt hårdare än kustområdena.

Sammantaget beräknar länsarbetsnämnden att arbetslösheten i länet kan stiga med ytterligare 1 500 personer.

En bidragande orsak till den allt snabbare försämringen på arbetsmarknaden är formerna för skatteomläggningens finansiering i kombination med de kraftiga prisstegringarna på olja och bensin. Priset på bensin har sedan nyåret på grund av skattereformens finansiering och världsmarknadsprisutvecklingen ökat med närmare 3 kr./liter. Detta medför kraftiga fördyringar för dem som är beroende av bil. En del tvingas sluta arbeta eller flytta från bygden. Prisstegringarna på bensin leder till stora samhällsekonomiska förluster genom en sämre fungerande arbetsmarknad. Det medför minskade incitament till arbete och starkt ökande marginalkostnader för att delta i arbetslivet. Allt fler tvingas till ofrivillig arbetslöshet och då särskilt i län som Västerbotten med stora avstånd och där ett stort antal invånare ej har möjlighet att nyttja den kollektiva trafiken.

Med hänvisning till vad som ovan anförts vill jag fråga arbetsmarknadsministern:

Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att hävda arbetslinjen i Västerbottens län och i andra län som har motsvarande negativa prognoser för arbetsmarknadens utveckling?

12 § Anmälan om frågor

Anmäldes att följande frågor framställts

den 3 oktober

1990/91:48 av *Knut Wachtmeister* (m) till statsrådet Erik Åsbrink om momsen på leasingavgift för bilar som används i taxiverksamhet:

Riksdagen beslöt i våras, med ändring av propositionen, att taxiföretag får avdragsrätt för moms vid förvärv av personbil i taxiverksamhet. Förmodligen genom förbiseende togs inte leasing med i ändringen, och detta leder till att vid leasing av taxibil blott 50 % av momsen blir avlyftbar.

Avser regeringen föreslå riksdagen att leasingbilar i taxiverksamhet får full momsreduktion?

1990/91:49 av *Margareta Gard* (m) till kommunikationsministern om skyltfonden:

Angående disposition av inkomster vid försäljning av personliga registreringsskyltar för bilar.

Försäljning av personliga registreringsskyltar har, vid utgången av augusti månad, inbringat 41 milj.kr. och för närvarande sker ett månatligt tillskott på ca 1 milj.kr.

Medlen disponeras av regeringen för ny eller kompletterande verksamhet på trafiksäkerhetsområdet som det för närvarande inte finns utrymme för, enligt prop. 1987/88:100, Bil. 8.

Några projekt har redan genomförts med medel ur fonden. För att kunna gå vidare med angelägna projekt behövs ytterligare medel tas i anspråk ur skyltfonden.

Jag vill till statsrådet ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd att fullfölja tidigare beslut att skyltfondens medel får tas i anspråk för ny eller kompletterande verksamhet på trafiksäkerhetsområdet?

1990/91:50 av *Lennart Brunander* (c) till miljöministern om återvinningen av papper m.m.:

Avfallsmängden växer industrisamhället över huvudet. Det utgör ett stort hot mot vår välfärd. Volymmässigt utgör papper en betydande andel av avfallet.

Det finns ett intresse bland människor för källsortering och inte minst för pappersinsamling. Återvinning av papper innebär också möjligheter till stora energibesparingar. För varje kilo returpapper som används för att göra tidningspapper sparar man 1,5 kWh el. Returpapper som råvara är 4–5 gånger energisnålare än motsvarande mängd papper från ved. Men återigen står vi inför situationen att pappersbruken inte tar emot allt returpapper som samlas in. Papper läggs i stället på soptippen. Det är ingen isolerad företeelse utan gäller såväl returglas som andra återvinningsbara material. Ett sådant förfarande gör att människor tappar tilltron till nyttan av miljöinsatser och minskar viljan att källsortera.

Jag vill därför fråga miljöministern:

Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att skapa fungerande marknader för återvinningsbara material?

13 § Kammaren åtskildes kl. 14.49.

Vid protokollet

OLOF MARCUSSON

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Torsdagen den 4 oktober

1 § Anmälan av partigruppernas företrädare i talmanskonferensen 1
2 § Avsägelser ... 1
3 § Anmälan om kompletteringsval till utskott, m.m. ... 2
4 § Anmälan om ny ordförande i finansutskottet ... 3
5 § Ledigheter ... 4
6 § Information från regeringen om katastrofinsatser och långsiktigt biståndssamarbete med Namibia ... 4
Statsrådet Lena Hjelm-Wallén
Karl-Göran Biörsmark (fp)
Eva Zetterberg (v)
Hans Göran Franck (s)
Hugo Hegeland (m)
7 § Hänvisning av ärende till utskott ... 7
8 § Beslut om förkortad motionstid för proposition 1990/91:12 ... 7
9 § Hänvisning av ärenden till utskott ... 8
10 § Bordläggning ... 8
11 § Anmälan om interpellationer
1990/91:30 av tredje vice talman Bertil Fiskesjö (c) om förbud mot amalgam ... 9
1990/91:31 av Kjell Ericsson (c) om jordbruket i norra Sverige 9
1990/91:32 av Martin Olsson (c) om ett sameting ... 10
1990/91:33 av Börje Hörnlund (c) om arbetsmarknaden i Västerbottens län ... 12
12 § Anmälan om frågor
1990/91:48 av Knut Wachtmeister (m) om momsen på leasingavgift för bilar som används i taxiverksamhet ... 13
1990/91:49 av Margareta Gard (m) om skyltfonden ... 14
1990/91:50 av Lennart Brunander (c) om återvinningen av papper m.m. ... 14

gotab 97026, Stockholm 1990